

EN VÄLMÅENDE HUND

SEYs hundvårdsguide

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

FÖRORD

Planerar Du att skaffa hund? Har Du redan hund eller flera hundar? Är Du annars bara intresserad av hundar och vill veta mera? Om Du svarade ja, är *En välmående hund – SEYs hundvårdsguide* någonting för Dig.

För att hunden skall må bra krävs det att ägaren känner till hundens beteendeböbehov. Ju bättre ägaren förstår sin hunds beteendeböbehov, desto bättre möjligheter har ägaren att få till stånd både en trivsamt vardag för hunden och ett fungerande samspel mellan hund och ägare. Därför ligger tyngdpunkten i denna guide på sådana saker som inverkar på hundens beteenden och upplevelser. Därtill behandlas, i korthet, bland annat hundens utfodring, hälsovård samt skötsel av päls och klor.

Det finns många föräldrade myter om hundar, vilka tyvärr lever kvar på internets diskus-

sionsforum och bland väl menande vänner och bekanta. Hunden behöver till exempel inte bli nedtryckt för att lyda. Mycket bättre skolningsresultat får man genom belöning och genom att förstärka beteenden som hunden själv bjuder på.

Informationen i guiden baserar sig på aktuella forskningsresultat om hundar och hundskötsel. I en tunn broschyr som denna ryms det givetvis endast ett kort sammandrag av de huvudsakliga sakerna. Utförligare information om bland annat utfodring, hälsovård, skolning och lösningar av beteendeproblem finns att få i böcker och av experter på hundskolning. På sida 35 finns bra källor för tilläggsinformation. Mera information finns även på nätsidan **Koiratieto.fi** (på finska).

SEY – Finlands Djurskyddsföreningars förbund är Finlands största djurskyddsförening och expert på djurskydd. SEYs verksamhet strävar till att djuren skall må bra i vårt samhälle. SEY ger ut gratis informationspaket om djurs välmående och skötsel. *En välmående hund* och *En smart hundägares guide* (Fiksun koiranomistajan opas – finns bara på finska) är en del av det förebyggande arbetet för hundars väl.

Text: Helena Telkänranta
Översättning: Ann-Mari Bergström

Bilder:
Li Kim Goh / iStockPhoto, pärm
Marsiyanka / Wikimedia Commons, s. 4
Hanna K. Heikkilä, s. 5 ja 29
Andrea Arden / Wikimedia Commons, s. 6
Tony Alter / Wikimedia Commons, s. 7
Suvi Korpi, s. 8 ja 26
Ronald Muller-Hagen / Wikimedia Commons, s. 9
Ildar Sagdejev / Wikimedia Commons, s. 10
Suvi Elo, s. 12, 13, 20, 24, 31 ja 35
ItsWolfeh / Wikimedia Commons, s. 14
Kirsten Dieks / Wikimedia Commons, s. 15
Sonja Nurmi-Tuominen, s. 16
TSnowImages / iStock., s. 17
Schulzie / iStock., s. 18
Rita Kochmarjova / Shutterstock, s. 19
Shane Adams / Wikimedia Commons, s. 21
Maj Guy Hayes / Wikimedia Commons, s. 22
Riikka Ala-Hulkko, s. 23
unclegene / iStock., s. 25
Rytis Mikelskas / Wikimedia Commons, s. 27
Niina Koskinen, s. 28
Ron Armstrong / Wikimedia Commons, s. 30
US Air Force – Josh Plueger / Wikimedia Commons, s. 32
Pets Adviser / Wikimedia Commons, s. 33
Christine Zenino / Wikimedia Commons, s. 34
Bigandt Photography / iStock, bakpärm

Layout:
Sari Toivola

Tryck:
SP-Paino, Nurmijärvi

Utgivare:
SEY – Finlands Djurskyddsföreningars förbund 2016

INNEHÅLL

<i>HUR UPFATTAR HUNDEN SIN VÄRLD?</i>	
<i>Känslor och intelligens</i>	4
<i>Sinnen</i>	5
<i>Kroppssignaler och ansiktsuttryck</i>	6
<i>Förhållandet mellan människa och hund</i>	8
<i>Behov av aktivering</i>	9
ATT SKAFFA HUND	
<i>Val av ras</i>	10
<i>Blandrashundar</i>	11
<i>Skaffa hund - varifrån?</i>	12
<i>Valp eller vuxen hund?</i>	13
<i>Rescue hundar</i>	14
<i>En eller flera hundar?</i>	15
FÖRSTA TIDEN I DET NYA HEMMET	
<i>Trygghetskänsla</i>	16
<i>Rumsrenhet</i>	18
<i>Att bekanta sig med andra djur</i>	19
UTFODRING OCH HÄLSOVÅRD	
<i>Utfodring</i>	20
<i>Vaccination och hälsa</i>	22
<i>Klor, tänder och päls</i>	23
RASTNING, SKOLNING OCH HOBBYN	
<i>Rastning av hunden</i>	24
<i>Skolning</i>	26
<i>Leksaker, lekar och aktivering</i>	28
<i>Hobbyn</i>	30
BETEENDEPROBLEM	
<i>Skällning</i>	31
<i>Rädslor</i>	32
<i>Att tugga på saker</i>	34
<i>Tilläggsinformation</i>	35

BLI DJURSKYDDSFADDER!

Som fadder donerar Du en gång per månad den summa Du själv väljer att donera till SEYs djurskyddsarbete.

Bli fadder! Läs mera på sidan
sey.fi/kummi (på finska) **eller skicka meddelandet KUMMI och Dina kontaktuppgifter till nummer 040 830 1709**

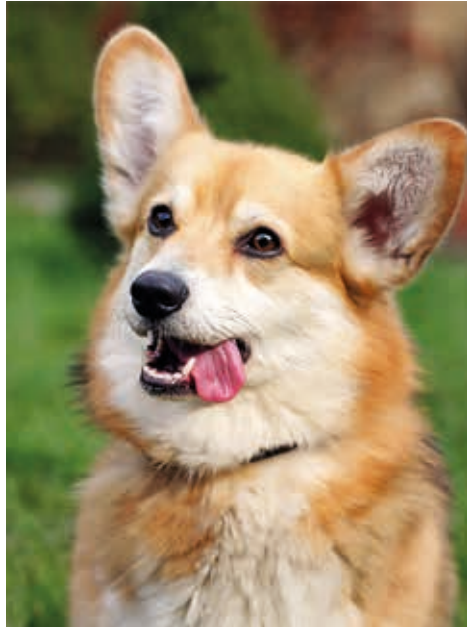
Tack för Ditt stöd för hundars väl!

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

SEY har ett riksomfattande penninginsamlingstillstånd. Mera information om tillståndet finns på sidan sey.fi/tue-toimintaa/kerayslupa-ja-tilinumerot (på finska)

KÄNSLOR OCH INTELLIGENS

HUNDEN HAR INTE sådana känslor, vilka behövs för att förstå någon annans tankar. Hunden kan alltså inte till exempel hämnas, demonstrera eller skämmas. Då man tror att hundens beteende är något av dessa, finns det alltid en enklare förklaring till beteendet.

Det finns mycket forskningsmaterial kring djurs känslor. Hundar, liksom andra däggdjur och fåglar, har motsvarande grundkänslor som människan. Grundkänslorna är bland annat glädje, sorg, rädsla, förargelse, lekfullhet och omsorg.

Enligt aktuell information verkar det som om djur har lika starka känslor som människan. Skillnaden mellan hund och människa ligger framförallt i intelligensen, inte i känslorna.

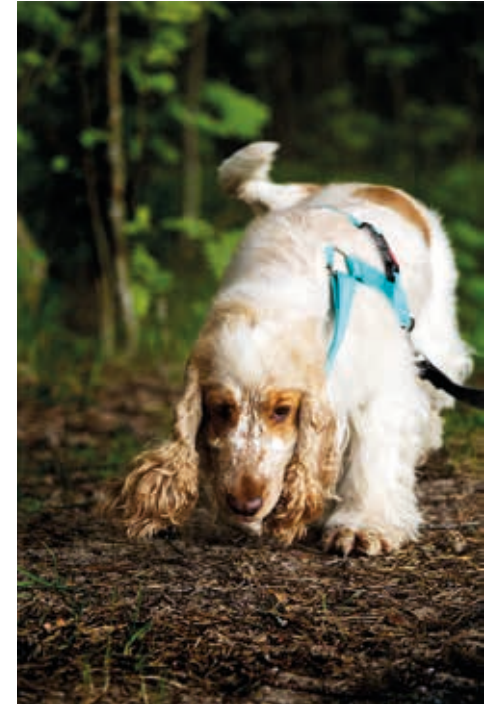
Trots att hunden kan lära sig saker är dess intellekt mycket begränsat i jämförelse med människans. Hunden lär sig till exempel att förstå enskilda ord men inte hela fraser. Hundens

förmåga att planera framtiden sträcker sig också enbart några ögonblick framåt.

Om hunden till exempel har kissat på golvet då ägaren varit borta, betyder det inte att hunden har protesterat för att den lämnats ensam. Hunden har bara helt enkelt inte kunnat hålla sig under tiden den varit ensam. Om hunden blir panikslagen av att vara ensam, då ökar behovet av att urinera. Även vid de sällsynta fall då hunden bajsat i ägarens säng, under tiden som den varit ensam hemma, är förklaringen enklare än att hunden har hämnats. Hunden har inte vågat förflytta sig från den plats i huset där ägarens trygga doft är som starkast.

HUNDENS LUKTSINNE är mycket välutvecklat. Hunden kan till exempel följa fotspår i rätt riktning vilket baserar sig på att varje fotavtryck doftar lite mera, det vill säga är lite nyare än det förra. Hunden luktar sig till rädsla och många sjukdomar, både i människor och i andra hundar. Det är nämligen så att rädsla och många sjukdomar påverkar mängden av hormoner och andra ämnen som rör sig i blodomloppet, vilket det i sin tur leder till att lukten som frigörs via hudporerna påverkas.

HUNDENS SYN är inte lika bra som människans. Det är orsaken till att hunden inte alltid känner igen en bekant människa på långt avstånd. Hunden kan inte heller skilja på rött och grönt. Men bland annat gult, blått och violett ser hunden ungefär lika bra som människan. Hundens egen ögonfärg påverkar inte hundens synförmåga, trots att man någon gång trott att så är fallet. Hundar med ljusa ögonfärger ser precis lika bra som andra.

SINNEN

Hunden uppfattar världen delvis annorlunda än människan, av flera olika orsaker. En orsak är hundens annorlunda sinnenvärld. Luktsinnet och hörseln är viktiga i utformandet av hur hunden uppfattar sin omgivning.

Hundens hörsel är cirka fyra gånger skar-

pare än människans. Därför märker hunden till exempel närmande fotsteg före oss. Av samma orsak känns hög musik värre i hundens öron än i människans.

Hundens känselsinne är ungefär likadant som människans. Därför känner hunden smärta, köld och hetta.

HUNDENS svansviftning har olika betydelse i olika situationer. Om denna hunds känslotillstånd berättar bland annat öronens ställning. Öronen är vända framåt, så mycket en hund med sloköron kan vända öronen framåt: hunden är i en hoppfull väntan, vilket även får svansen att vifta. Hunden viftar dock på svansen även då den är rädd och den försöker lugna ner en sådan människa eller hund som den upplever som ett hot. Ansiktsuttrycket avslöjar då den verkliga känslan.

KROPPSPRÅK OCH ANSIKTSUTTRYCK

Hunden har ett rikt utbud av kroppsspråk och ansiktsuttryck, vilka avslöjar i vilket sinnestillstånd hunden är och vad den tänker göra härnäst.

Förmågan att använda sig av dessa är till största delen medfödd. Men att förstå andra hundars kroppsspråk och ansiktsuttryck är däremot till största delen inlärt. Om valpen får vara med tiken och sina kullsyskon tillräckligt

länge, eller om den i sitt nya hem ofta får umgås med vänliga hundar då lär den sig hundkommunikation väl. Detta hjälper den också att i senare livsskeden förhålla sig vänligt till andra hundar.

Att nosa andra hundar i rumpan är en del av hundens vänliga hälsning, och detta skall man låta hunden göra. Genom att nosa på andra hundar får hunden information om den andra

EN OROVÄCKANDE min. Hundens öron vänder sig bakåt, ögonen blir större och hunden flåsar med mungiporna dragna bakåt. Även kroppens spända hållning berättar att hunden känner oro. Då hunden upplever rädsla är rädslan verklig för hunden. Om hunden vägrar röra på sig i en sådan situation betyder det inte att hunden "vill vara besvärlig".

hundens kön, ålder samt hälsotillstånd med mera. Detta är hundarnas sätt att lära känna varandra.

Hunden inbjuder till lek genom att med en snabb rörelse sänka frambdelen av kroppen till marken. Samtidigt är bakkdelen av kroppen i stående ställning och svansen viftar högst uppe. Denna gest berättar även åt den andra hunden att hunden som inbjuder till lek är vänlig och ofarlig.

Om hunden känner sig hotad, börjar den sända varningssignaler. Om varningssignalerna inte hjälper, sänder hunden flera och stärker dem gradvis. Till exempel reser hunden först ragg, sedan visar den tänderna och sedan morrar den. Att i detta skede bestraffa hunden förvärrar situationen. Istället skall hundens signaler tas på allvar. Hunden behöver längre avstånd till det som hunden upplever som ett hot.

ETT fungerande samliv mellan hund och människa består av två delar: av hundens förtroende för människan och av en kunlig skolning baserad på belöning. Gamla myter, utan grund, som tron att skolningen skall grunda sig på nedtryckning av hunden, har lyckligtvis börjat ge vika.

FÖRHÅLLANDET MELLAN MÄNNISKA OCH HUND

Hundens förhållande till människofamiljen har många drag, vilka härstammar från hundens förfader vargen. Vid beteendestudier av vilda vargar har man lyckats bevisa att vargflocken är en familj inom vilken förhållandena är mycket fridfulla. Ledarparet, alltså alfahonan och alfahanen är mor och far till de flesta andra i familjen. Av avkommorna som växer upp stannar en del i flocken och hjälper till med att sköta om nya valpar. Dessa förhållanden ligger som grund för att flockens medlemmar litat på varandra. Det är även en av orsakerna till att inre konflikter inte hör till vargarnas normala beteenden.

Eftersom alfaparet är flockens mest erfarna vargar så lyckas vanligtvis deras jaktinitiativ bättre än andras. De andra är vana att följa al-

faparets exempel, eftersom det leder till goda resultat. Detta är orsaken till att även hundens och människans förhållande förbättras om människan initierar till att göra sådana gemensamma saker som hunden gillar.

Det finns dock även olikheter mellan hunden och vargen. Största skillnaden är att hunden förblir mentalt delvis på valpstadiet även som vuxen. Detta är orsaken till att hunden behöver mera omvårdnad av flockledaren, än vad vargen behöver.

Att leva med människan betyder också att hunden måste lära sig ett och annat sådant som inte finns i vargens liv. Till exempel måste man lära hunden att lugnt möta andra hundar och människor, att gå i koppel utan att dra och många andra vardagliga saker. Mera om hundskolning på sidorna 26-27.

BEHOV AV AKTIVERING

Hundar är aktiva djur, vilka behöver mycket aktivitet och omväxling för att trivas. Ett bra sätt att aktivera hunden är att lära den nya saker via belöning samt att öva på redan inlärd saker i en ny miljö. Mera om detta på sidorna 26-27.

Det är också viktigt för hunden att få utlopp för, åtminstone delar av, det viktiga beteendeb-

hovet att jaga. Hunden behöver inte jaga riktiga djur för att bli lycklig. För många hundar är början och slutet av jaktprocessen speciellt viktiga: det kan vara frågan om användningen av luktsinnet genom spårning av till exempel gömda godbitar eller själva tuggandet till vilket tuggben lämpar sig bra. Mera om dessa på sidorna 28-29 och 34.

EN VÄSENTLIG del av hundens trivsel utgörs av att hunden får tillräckligt mycket utlopp för sina arttypiska beteendeböbehov. Dessa är till exempel att röra på sig i många olika miljöer, att undersöka olika platser genom vitt-ring samt att springa lös ute. Att rasta hunden och hur hunden rastas tryggt behandlas närmare på sidorna 24-25.

Läs mera om vilka men extrem hundavel leder till i En smart hundägares guide (Fiksun koiranomistajan opas) på sey.fi (på finska)

HÄLSA ÄR en av de viktiga sakerna att ta i beaktande vid val av ras. Avel, koncentrerad på utseende, har lett till att hälsoproblem, som påverkar hundens liv, förekommer i vissa raser. Hundar med mycket kort nos, som bildens franska bulldogg, har ofta andningsproblem. Ett annat exempel är kortbenta eller hundar med lång rygg, vilka ofta har mera ryggproblem än andra raser.

VAL AV RAS

Det finns stora skillnader även i andra egenskaper, än utseendet, mellan olika raser. Det är viktigt att ta reda på rasernas olika läggningar, aktivitetsbehov och andra beteendeegenskaper då man planerar att skaffa hund och väljer ras. Inom varje ras finns det även individuella skillnader, vilka också är viktiga valkriterier.

Vilken läggning hunden har beror på till vilken arbetsuppgift hunden har avlats un-

der hundratals år. Vissa raser har till exempel framavlats till att ha lätt för att skälla. Vissa hundraser är betydligt aktivare än andra, vilket betyder att hunden behöver extra mycket aktiviteter. Vissa raser är speciellt mycket beroende av sällskap. En sådan hund måste läras att vara ensam speciellt noggrant och gradvis.

Information om de olika raserna fås till exempel av rasföreningarna, vars information grundar sig på lång erfarenhet.

DÅ HUNDENS kroppsbyggnad motsvarar den ursprungliga hundens, har denna oftast inga rygg-, led-, andningsvägs- eller övriga besvär. En blandrashund är dock inte automatiskt frisk. Om någongendera av hundens föräldrar hör till en ras med ärftliga hälsoproblem lönar det sig att kontrollera även blandrashundens valpar.

BLANDRASHUNDAR

Blandrashundar anses, ibland, vara mindre värda är rashundar. I själva verket är de precis lika läroriktiga, sällskapliga och äkta som alla andra hundar.

Däremot stämmer det i vissa fall att blandrashundar är lite intelligentare och friskare än rashundar. Då djurets föräldrar är avlägsna släktingar får individen olika arvsfaktorer och är därför i genomsnitt lite livskraftigare, än vad den skulle vara om föräldrarna var nära släkt med varandra.

Då man skaffar en valp av blandras är det bra att minnas att en korsning av två rashundar inte nödvändigtvis leder till att det blir ett exakt mellanting av föräldrarna. Valpkullen består ofta av valpar med en bred vidd olika egenskaper. En del valpar påminner mera om sina föräldrar än andra. Om föräldrarna representerar väldigt olika raser kan avkommorna som vuxna, i vissa fall, skilja sig överraskande mycket från föräldrarna i avseende storlek, utseende och lynne.

SKAFFA HUND – VARIFRÅN?

Då man planerar att skaffa hund är det bra att besöka flera olika uppfödare i deras hem. Uppfödare kan besökas redan innan valparna föds eller då valparna ännu är små. Detta oberoende om det är frågan om en rashund eller en blandrashund. Då kan man jämföra olika uppfödare med varandra och samtidigt ser man om hundarnas skötsel och omvårdnad är oklanderligt.

En bra uppfödarens hundar har tillit, är rena och lever i en mångsidig, stimulerande hemmiljö. En bra uppfödarens valpar är vanligtvis registrerade. Orsaken till att en rashunds valpar inte är registrerade kan vara att uppfödaren har parat tiken för snabbt efter

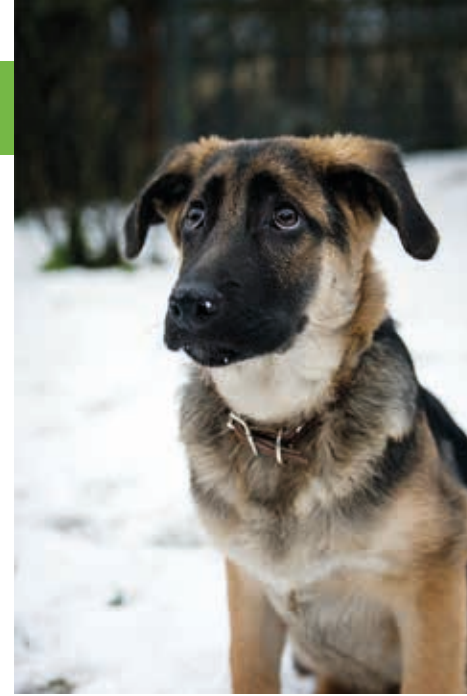
föregående valpkull. Detta är hälsovådligt för tiken.

Om man skall köpa en valp, men inte får träffa valpkullen med tiken i sitt hem, då skall varningsklockorna ringa. Även i Finland förekommer, tyvärr, så kallade valpfabriker där valpar produceras i dåliga förhållanden enbart för pengar. Valpar från dessa ställen är ofta ännu i vuxen ålder sjuka och rädda. Man skall inte köpa valpar som fötts upp i suspekta förhållanden av medlidande, för pengarna säljaren får leder till att säljaren fortsätter med verksamhet. I stället skall man informera den närmaste djurskyddsföreningen om suspekta valphandlare.

VID FEM VECKORS ålder lever valpen ännu i sitt födelsehem, alltså hos uppfödaren, med sin mamma och sina kullsyskon. En bra uppfödare ser till att valpen redan i denna ålder får trygg stimulering och kommer i kontakt med världen runtomkring. Valpar som växt upp i en stimulerande miljö blir i medeltal lugnare och mindre rädda, än valpar som växt upp i en ostimulerad miljö.

Läs mera om att skaffa hund i *En smart hundägares guide (Fiksun koiranomistajan opas)* på sey.fi (på finska)

DET FINNS HUNDAR i alla åldrar som söker nya hem. Trots att valpar och unga hundar föredras av hundköpare så fäster sig även en vuxen, och till och med en gammal, hund vid nya människor och nya hem lika mycket som valpar. En vuxen hund har ofta lättare att vänja sig vid ett nytt hem, än vad den som måste avstå från sin hund skulle våga tro.

VALP ELLER VUXEN HUND?

Det är oftast mycket mera jobb med en valp än med en vuxen hund. En valp måste läras rumsrenhet, att inte bita på saker och andra vardagliga kunskaper. Utförligare information om effektiva och djurvänliga sätt att lära valpen dessa kunskaper finns på sidan 35.

Valpar brukar överlätas till sina nya hem vid 8 veckors ålder. Det är lite väl tidigt med tanke på hundens naturliga beteende. Om det i nya hemmet inte finns andra hundar och om valpen måste spendera mycket tid ensam, samt om uppfödarens hem är rymligt med bra rastningsmöjligheter, kan man fråga uppfödaren om valpen kunde spendera lite längre tid hos uppfödaren. Då hinner valpen få bättre väggkost till en balanserad mental utveckling och lära sig mera om hundars samspel sinsemellan.

Situationen är en annan om valpen hos uppfödaren skulle leva ett ostimulerat liv in-

omhus, och om nya ägaren å andra sidan har möjlighet att aktivera och leka med valpen, att ta valpen med och träffa bekanta, friska, vaccinerade och valpvänliga vuxna hundar. I sådana fall är det bättre för hunden att flytta till sitt nya hem vid 8 veckors ålder. Valpens utvecklingsfas, till vilken hör att den behöversällskapas med andra hundar, och bekanta sig med nya platser, pågår nämligen ännu vid 8 veckors ålder. Då lär hunden sig komma överens med andra hundar och att förhålla sig lugnt till nya platser.

Om familjen har katt skall man endast ta en valp (gärna minst 8 veckor eller lite över) eller en sådan vuxen hund som man vet att kommer överens med katter. De flesta vuxna hundar, som inte är vana vid katter, ser katten som ett byte som man skall jaga, vilket är skrämmande för katten.

RESCUE HUNDAR

Med rescue hundar menas hundar som levt under dåliga förhållanden och sedan fått adekvat vård samt ett nytt hem. En del av dessa kommer från Finland och en del från andra länder.

Rescue hundar är ofta mera krävande än hundar från vanliga hem som av någon orsak behöver ett nytt hem. Rescue hundarna kan ha traumatiska upplevelser som har lett till olika rädslor. Dessa rädslor kan ge upphov till överraskande reaktioner i det dagliga livet. Även hälsotillståndet kan vara sämre än hos andra hundar. Speciellt om man tänker ta en rescue

hund utomlands ifrån lönar det sig att vända sig till en specialist för att diskutera om detta är realistiskt i nuvarande livssituation.

Ofta lämpar sig rescue hundar bäst för sådana erfarna hundmäniskor, som är intresserade av att ta på sig en hund med specialbehov och att stegvis få hunden att anpassa sig till ett liv som ett husdjur. Många rescue hundar anpassar sig förr eller senare till ett vanligt finskt hund-liv. Det är dock bra att vara medveten om att hunden kan kräva permanenta specialarrangemang på grund av sina rädslor.

TANKEN ATT rädda en hund kan te sig lockande, men det räcker inte som orsak till att ta en rescue hund. Att ta hand om en rescue hund kan innebära mycket stora utmaningar. För att lyckas med att ändra på hundens känslor, vanor och världsupplevelser behövs erfarenhet. Om man vill hjälpa hemlösa utländska hundar är ett effektivt sätt att donera pengar till organisationer som sköter om hemlösa hundar genom att sterilisera och vaccinera dem.

ATT SOVA tillsammans är ett tecken på att hundarna litar på varandra och trivs tillsammans i stället för att bara tåla varandra. Hundar som litar på varandra kan ses vidröra varandra även då de är vakna, till exempel genom att vila lutade mot varandra. Ett annat bra tecken på att hundarna litar på varandra är om de kan slappna av då de är i samma rum.

EN ELLER FLERA HUNDAR?

Trots att hunden skulle tillbringa mycket tid med människan så är livet ändå rikare om den har en hundvän eller flera. I hundsällskap kan hunden göra sådana saker som människan inte gör. Som till exempel att snusa på marken tillsammans eller leka springleksaker. Hundsällskap är till glädje även om hunden måste vara hemma utan människosällskap under arbetsdagen.

Hur hunden fäster sig vid människan är inte beroende av om hunden har hundsällskap eller ej. För att vardagen skall fungera smidigt

finns det dock en gräns på hur många hundar man kan ha. I de flesta hem blir situationen utmanande och begränsar såväl hundarnas som människans liv om hundarna är flera än tre eller fyra.

Alla hundar kommer inte automatiskt överens med varandra. Det beror mycket på om hunden som valp fått umgås med vänliga hundar och lärt sig kommunicera på hundspråk. Många hundar som förhåller sig skeptiskt till andra hundar kan ändå bli vän med nya hundar. Det förutsätter att introduktionen sköts med kunnsighet och stegvis.

EN TREVLIG sovplats är viktig för hunden. En bra bädd är mjuk och placerad på en dragfri plats var hunden får vara ifred, men ändå får vara nära människan.

TRYGGHETSKÄNSLA

Ju yngre hunden är då den byter hem, desto mera förbryllad är den. Samtidigt som den nya familjen är ivrig över den nya valpen så kanske valpen saknar sin mamma, sina kullsyskon och sin bekanta värld. För en vuxen hund är flytten ofta lättare, eftersom hunden har vant sig vid att se nya platser. Även den upplever att den mist sina bekanta människor och platser. Därför är det bra om den nya valpen eller hunden inte genast un-

der de första dagarna lämnas ensam. Då det nya hemmet börjar kännas bekantare är det lättare att bli lämnad ensam.

Då man tänker börja lämna hunden ensam skall man träna detta stegvis. Om det är frågan om en valp eller en vuxen hund med separationsångest skall övningen börjas med att vara borta mindre än en minut. Människan går ut genom dörren och kommer genast in tillbaks, innan hunden hinner bli orolig. Detta uppre-

NÄRVARON AV bekanta människor är för många hundar en viktig del av trygghets känslan. Det faktum att hunden är beroende av sällskap är orsaken till att de är så populära. En bra hundägare arrangerar vardagslivet så att hunden inte behöver vara skild från människan mera än nödvändigt.

pas många gånger per dag och dag ut och dag in. Tiden förlängs lite i gången till flera minuter. Sedan till tio minuter och så vidare. På detta sätt lär sig hunden att koppla ihop människans avfärd med returen och känner sig därför trygg i situationen.

Man kan förebygga rädsor hos hunden genom att redan som valp låta den bekanta sig med sådana saker utanför hemmet, vilka den kommer att komma i kontakt med senare i livet. Ljudet av fyrverkeri finns att få på ljudband, vilket man kan spela upp hemma först lågt och

stegvis höja på ljudet. Hunden förbereder sig då inför de riktiga nyårsraketerna och kan förhålla sig lugnare till dem. Ljudet av nyårsraketer är en skräck för en hund som inte fått vänja sig vid ljudet. På samma sätt skall man förbereda hunden som valp vid trafikljud, vid att åka bil, att åka hiss samt vid andra saker som hunden kommer att komma i kontakt med i samhället. Om hunden som vuxen måste lära sig till exempel att åka hiss skall man börja med att ge hunden godbitar utanför hissen innan man åker någonstans med hissen.

DET FINNS stora skillnader mellan olika hundindivider i hur snabbt de blir rumsrena. Vissa är rumsrena redan vid tre månaders ålder, medan det för andra kan ske olyckor ännu vid ett års ålder. Till en del beror skillnaden på i vilken miljö valpen växt upp. Hunden blir snabbare rumsren om den redan i sitt födelsehem kommit ut på gården och inte som valp behövt vara ensam i sitt nya hem.

RUMSRENHET

Valpen blir snabbare rumsren om den kommer ut genast då den vaknat eller ätit. Då valpen är leveransklar kan den ännu inte nästan alls hålla sig. Förmågan utvecklas småningom.

Att lära valpen rumsrenhet grundar sig på att man ordnar sådana tillfällen för valpen så att den då den blir nödig är på en sådan plats, till exempel på gräsmattan, där människan vill att valpen skall lära sig att utträtta sina behov. Då valpen flera gånger utträttat sina behov på ett visst underlag lär sig valpen att just detta underlag är det normala stället för utträttandet av behov.

Hunden har ett naturligt anlag för att hålla sin sovplats och dess närmiljö ren. Hunden vet

dock inte att människan vill hålla hela bostadens golvyta ren, därför måste människan lära valpen vanan att utträtta sina behov utomhus.

Nuförtiden vet man dock redan att man inte skall straffa valpen genom att trycka ner nosen i valpens avföring om det råkat ske en olycka inomhus. Detta minskar på valpen förtroende för människan och försnabbar inte valpens rumsrenhet. Valpen lever i nuet och kan inte sammankoppla det som skett för en stund sedan med denna tråkiga upplevelse. Även dessa hundar blir slutligen rumsrena, men inläringen sker oberoende av straffet.

ETT BRA SÄTT att ta reda på om olika djurarter litat på varandra är att se om de vid samvaron använder sig av den egna artens sociala beteende. Här betar sig både hunden och hästen på samma sätt som om de skulle hälsa på en representant från den egna arten. Detta bevisar att hunden från tidigare har lärt sig att vara i fredlig samvaro med hästar – det samma gäller hästen med hundar.

ATT BEKANTA SIG MED ANDRA DJUR

Vid ett par veckors ålder är valpen i det stadiet av sin utveckling varefter den sociala präglingsperioden inleds. Under denna period lär sig valpen, för resten av sitt liv, till vilka andra djurarter den kan förhålla sig vänligt.

Hundens tillit till andra hundar samt människan byggs under denna period genom trevliga erfarenheter. Om valpen då får umgås med en katt, som är van vid hundar, inbegrips katten i de djurarter som hunden kan förhålla sig vänligt till.

Valpens tidiga socialiseringsperiod pågår till en och en halv månads ålder. Socialiseringsperioden avtar vid ett par månaders ålder. Till exempel för att katten och hunden skall kunna leva fridfullt sida vid sida krävs att de har bekantat sig med den andra arten under denna period. Endast få individer kan knyta äkta vänskapsförhållanden utan erfarenhet av den andra arten under socialiseringsperioden.

HUNDEN SKALL alltid ha tillgång till rent dricksvatten. Vattnet skall bytas minst en gång per dygn. Tillräcklig tillgång till vatten är viktig bland annat för njurarnas hälsa.

UTFODRING

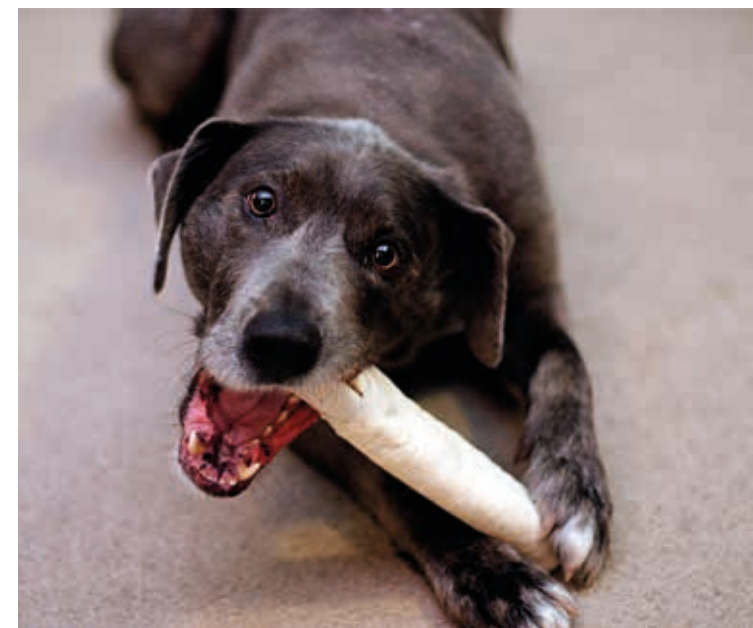
Färdigmat som säljs i butiker är det allmänaste och enklaste alternativet. Lämplig mat väljs beroende av hundens ålder, storlek och aktivitet.

Hemgjord mat kräver sakkunskap för att hunden skall få tillräckligt av alla vitaminer, aminosyror och så vidare som hunden behöver. Hemgjord mat betyder att maten planeras särskilt med tanke på hundens näringsbehov. Att enbart ge hunden mat som blir över är inte i sig hälsosamt.

Råmat eller barfning är en annan typ av föda som kräver insikt om näringsbehovet. Även ben är trygga att äta som råa, men om hunden äter för mycket ben kan det lätt förorsaka förstoppning. Råmat är hälsosamt endast om ägaren är tillräckligt insatt i hundens näringsbehov.

Hunden kan nu och då få små portioner av samma mat som människan äter, såsom kokt ris, kött och fisk utan starka kryddor. Dessa skall dock inte ges direkt från bordet eller från

TUGGBEN av torkad hud är ett bra och tryggt sätt att tillfredsställa hundens tuggbehov. Samtidigt minskar det på uppkomsten av tandsten. Om hunden får äkta djurben måste de vara råa. Om hunden får mat som blivit över av människan är benen värmda vilket gör att benen blivit sköra och de går lätt i bitar. Om dessa bitar hamnar i hundens tarm kan de vara livsfarliga.

andra sådana ställen där man inte vill att hunden skall börja tugga mat.

Vissa av människans maträtter är så farliga för hundens hälsa att de inte alls skall ges till hunden. Dessa är till exempel choklad, xylitol, lök, alkohol och kaffe. Hunden vet inte själv att dessa är hälsovådliga och kan alltså inte instinktivt undvika att äta dessa.

Många hundar är laktosintoleranta, vilket betyder att vanlig mjölk inte lämpar sig för hunden. Hunden gillar smaken av mjölk och kan inte koppla ihop magproblem med mjölken. Det finns även risker med frukter som har

stora stenar eller frö som till exempel avokado och persika. En del hundar gillar smaken av dessa frukter men stenen kan fastna i halsen.

Viktigt med födan är förutom kvaliteten även kvantiteten. Övervikt är en av de största hälsoproblemen bland hundar. Om hunden börjar gå upp i vikt är det enklast att ta itu med saken genast innan hunden blir överviktig. Att gradvis minska på matportionernas storlekar, att byta ut maten till en mat för hundar som rör på sig mindre, att byta ut godbitarna till sådana med mindre fett samt att motionera mera är alla effektiva sätt att hålla vikten under kontroll.

VALPENS första besök hos veterinären, för att vaccineras, sker då valpen är 12 veckor gammal. Efter det skall valpen få en påfyllnadsdos vid 16 veckors ålder. Därefter vaccineras hunden varje eller vart tredje år, beroende på vaccinet. Vid veterinärsbesöket görs även en allmän hälsokontroll där bland annat ögonen undersöks.

VACCINATION OCH HÄLSA

Det förekommer smittosamma sjukdomar bland hundar till vilka det inte finns botemedel. Därför behöver alla hundar vaccineras. För att vaccinera hunden skall ägaren boka tid hos en veterinär. Även vaccinationskostnaderna betalas av ägaren. Innan hunden vaccineras skall den avmaskas. Maskmedicin finns att köpa receptfritt på apoteket.

Alla hundar skall vaccineras mot valpsjuka, smittosam leverinflammation och parvovirus. Hunden skall även vaccineras mot rabies om den kan komma i kontakt med vilda däggdjur samt vid utlandsresor. Hundar som kommer i kontakt med andra hundar, till exempel i hundparker, via hobbyn eller på utställningar skall dessutom vaccineras mot kennelhosta.

Om det inte är meningen att skaffa valpar lönar det sig att kastrera eller sterilisera hunden. Förutom att man på så sätt undviker att få oönskade valpar så är det även bra för hundens hälsa. Kastrerade hanhundar har mindre prostataproblem vid äldre ålder än icke kastrerade hanhundar. Steriliserade honhundar får inte livmoderinflammation vilket är livshotande för hunden. Dessutom minskas risken för juvertumör hos honan, speciellt om det görs före den första löpperioden. I vissa fall kan dock nackdelarna med operationen bli större än fördelarna, därför lönar det sig att överväga saken noggrant och diskutera med veterinären.

HUNDAR MED riklig och lång päls, som till exempel den finska lapphunden, behöver regelbunden pälsvård för att undvika att pälsen tovar sig. Trots att pälsen ser bra ut ovanpå behöver även underullen borstas för att undvika att den tovas. Stora tovor är smärtsamma för hunden eftersom de luggar hunden.

KLOR, TÄNDER OCH PÄLS

Hundens klor skall klippas för att inte bli för långa. För långa klor vrider tårna i onormala ställningar som gör ont. Tandborstning förebygger tandsten och tandköttinflammation samt förbättrar andedräkten. Alla andra hundar, förutom riktigt korthåriga raser, behöver pälsvård för att undvika tovor i pälsen.

Hunden skall vänjas vid omvårdnad redan som valp. Vänj valpen vid hantering genom att göra tillfället trevligt och avslappnat, belöna samtidigt valpen med godbitar. Kamma eller borsta hela kroppen, även svansen. Valpen kan vänjas vid tandborstning genom att försiktigt öppna munnen och sätta speciell tandkräm

menat för hundar med god smak på tänderna. Klippning av klor kan tränas genom att först bara röra vid klorna med klotången och samtidigt ge valpen en godbit. Gå stegvis vidare till att klippa en liten bit av nageln.

Det är viktigt att komma ihåg att även hunden känner smärta på samma sätt som människan. Vid borstning av speciellt tjock päls eller päls som lätt tovar sig skall man vara speciellt försiktig så man inte luggar hunden. Då man klipper klorna skall man vara speciellt försiktig så att man inte klipper i blodådran, eller pulpan, som är inne i klon. Klipper man i pulpan gör det jätteont. Man ser pulpan bättre i en ljus klo.

SÄLEN ÄR bättre och tryggare än halsband, i all synnerhet om hunden drar i kopplet. Även om ägaren snubblar och faller fördelas den snabba knyckningen jämnare mellan olika muskelgrupper än om hunden bär ett halsband som riktar hela ryckningen närmast till halsmusklerna. Sälen skall väljas med omsorg, så att till exempel bältet över bröstkorgen inte ligger för lågt och begränsar framtassarnas rörelser.

RASTNING AV HUNDEN

Att undersöka nya platser och att röra sig i olika omgivningar ökar på hundens trivsel. Länkarna blir intressantare för hunden om man olika dagar rör sig på olika rutter.

Den bästa rastningen för hunden är sådan som innehåller även annat än att gå i koppel bredvid ägaren. På platser där hunden tryggt kan hållas lös kan man förlänga hundens rörelseutrymme genom att hålla hunden i en lång lina eller i ett flexikoppel. Då skall man även

hålla ett öga på andra som rör sig i området för att undvika fara. En lina eller ett långt koppel är ofta tryggare än ett flexikoppel eftersom flexi kräver mera uppmärksamhet och skicklighet, i synnerhet om hunden gör snabba ryck.

Rastningen är ofta det enda tillfället för hunden att utträtta sina behov. Därför rekommenderas det att hunden skall komma ut med minst 6 timmars mellanrum, förutom på natten. Det är inte tryggt att lämna hunden ute ensam där det rör sig andra människor, som till

MÅNGA HUNDAR gillar vatten. Under sommarhettan svalkar vattnet. Hunden måste dock själv få välja om den vill gå i vattnet samt i hur djupt vatten. En del hundar vill bara vada i strandvattnet. Alla hundar kan inte simma.

exempel utanför en affär. Det händer att hundar i sådana fall försvinner.

Det lönar sig att lära hunden åka bil och kollektivtrafik redan som valp. Då är det lättare att ta hunden med sig i framtiden. Då det är varmt ute skall man givetvis inte lämna hunden ensam i bilen. Trots att man lämnar en bilruta på glänt blir det snabbt överraskande hett i bilen på sommaren. Hettan förorsakar snabbt värmeslag.

Hundar klarar sämre av hetta än människor, bland annat på grund av att de inte har svettkörtlar. Hundar avger överlopps värme genom

tungan, vilket inte är särskilt effektivt ens genom att flämta. Överviktiga, kortnosiga och tjockpälsade hundar får snabbare tungt att vara på sommaren än andra hundar. Om lägenheten är varm på sommaren är det effektivare att svalka lägenheten med luftkonditionering än med fläkt.

På vintern fryser korthåriga raser lätt. Det finns många slag av korthårighet. Vissa hundar med korta hår har en tjock underull emedan andra inte har det. Om hunden skakar då den går ute på vintern skall man skaffa en lämplig rock åt hunden.

FÖR RESULTATET AV skolningen används ofta termen lydnad. Termen är dock i någon mån vilseledande. Hunden själv upplever inte handlingen som lydnad utan som en vana. Då hunden till exempel har tränats med godbitar till att förknippa ordet ligg med att lägga ner sig är nästa steg att öva detta på olika platser vid olika tillfällen. Genom upprepning blir vanan som ett lynne: det blir självklart för hunden att reagera till ett visst ord på ett visst sätt.

SKOLNING

Att leva i människans värld innebär mycket saker som hunden inte kan av naturen. Hunden vet till exempel inte att människan vill att hunden inte skall dra i koppel. Hunden förstår inte heller tal utan hunden måste läras innebörden av olika ord.

Att skola hunden inför en fungerande vardag är framförallt att lära hunden önskade vanor. Belöning är det effektivaste sättet. För att till exempel lära hunden gå i koppel utan att dra

lyckas det bäst genom att belöna hunden då den inte drar. Belöningen behöver inte vara en godbit utan genom att ge hunden det den just då vill ha. I detta fall vill hunden framåt. Ägaren belönar hunden, då den inte drar, genom att gå framåt just i den stund som hunden inte drar. Om hunden fortsätter att dra, då stannar ägaren genast. På detta sätt lär sig hunden att man kommer framåt bara om man inte drar.

Ordet nej kan man lära hunden genom att belöna vid rätt tillfälle. Då lärs det ut till hunden som ett stop-märke. Hunden belönas då den abrupt slutar upp med vad den håller på med då den hör ordet nej.

Att träna inkallning är en av de saker man skall träna mycket, för att det skall fungera i alla situationer. Liksom alla andra ord som man lär hunden, skall ordet kom eller hit tränas på flera olika platser så att hunden förstår att ordet be-

tyder samma sak över allt. Platserna väljs så att distraktionerna i omgivningen stegvis blir allt flera. Men ändå så att hunden har tålamod att koncentrera sig på ägaren och träningen.

För att skolningen skall lyckas behövs kunskap även då belöning används. Ägaren måste kunna belöna vid rätt tillfälle och förstå på vilket sätt associationer och vanor föds i hundens medvetande. Mera information om källor som hjälp vid skolning finns på sida 35.

ATT HÄLSA på en familjemedlem genom att lyfta upp framtassarna på människan är en del av varens och hundens naturliga beteende. Hunden har inte medfödd kunskap om att de flesta människor inte gillar detta. Hunden kan dock skolas till att hälsa på annat sätt. Då hunden hoppar upp mot människan skall man vänta tills alla tassar är på marken och först då hälsa på hunden. Man kan även låta bli att uppmärksamma hunden genom att vända ryggen till och gå bortåt då hunden hoppar.

HUNDAR BEHÖVER leksaker till annat än att leka med. Att riva saker, dra isär och bära på saker hör till de flesta hundars beteendebestånd. De härstammar från hundens förfäder, vargens, jaktbeteende. Vid slutändan av vargens jakt delas bytet i mindre bitar och bärs till lugnare ställe för att ätas. Med beteendebestånd menas sådana arrtypiska beteenden som djuret måste få uppleva för att hjärnan skall framkalla en normal mängd av välbehag.

LEKSAKER, LEKAR OCH AKTIVERING

Hunden är även som vuxen mentalt till lite valpaktig. Därför gillar även vuxna hundar att leka. Vissa raser och individer gillar speciellt att löpa medan andra gillar att leka med saker och många gillar både och. Som de sällskapliga djur hundarna är så gillar de också att leka

tillsammans med andra hundar eller med människor.

Vissa lekar är så uppjagande att hunden kan utveckla en form av beroende i och med att hunden under lekens gång upplever en adrenalinsch. Detta är vad som skett då hunden blir "bollgalen" det vill säga att hunden ber

människan kasta boll eller käpp om och om igen. Att ihärdigt kasta boll med en sådan hund leder till att hundens kropps förmåga att producera adrenalin småningom ökar. Detta leder till att hunden också vid andra tillfällen lätt blir uppjagad. Då är det bättre att stimulera hunden med lekar som kräver koncentration.

Lämpliga lugna koncentrationslekar för alla hundar är att söka gömda godbitar inne eller ute. Hunden kan också skolas till att spåra på marken eller till exempel spåra godis genom att sprida ut små godbitar i en rad som leder till en större godbit.

ATT UNDERSÖKA omgivningen med näsan är ett av hundens beteendebestånd. Hundar trivs ofta i skogar och i naturen på grund av att det finns en större variation av dofter där än vad det finns i stadsmiljö. Även på bekanta platser finns det alltid nya dofter då andra hundar och djur har rört sig där.

Även tuggandet är viktigt för de flesta hundar. Att tugga har även en lugnande verkan på hunden, därför är det bra att alltid ha tuggben eller liknande till hundens förfogande.

Vissa raser har dessutom, i större grad än andra raser, bevarat vargens medfödda jaktbeteende samt hanteringen av bytet. Till exempel vinthundar känner på grund av detta extra stort välbehag av att springa och terrierna av att riva. Därför kan man till exempel paketera godbitar i tomma kartongaskar. En del hundar måste också få gräva i marken.

AGILITY ÄR en populär hobby bland hundar och hundägare. Att aktivt delta i agility är dock förknippat med vissa hälsorisker. Om hunden ofta hoppar väldigt höga hopp kan det anstränga lederna. Vissa hundar som en längre tid sysslar med agility utvecklar därför problem med bland annat handlederna.

HOBBYN

I all synnerhet i städerna finns ett stort utbud av olika hobbyn för hundar och hundägare. Att delta i hobbyverksamhet är inte nödvändigt för hundens välmående, men om hunden och hundägaren gillar hobbyn så bringar det glädje i livet.

Både ras och hundens individuella lynne inverkar på valet av hobby. Till exempel hobbyn som kräver vighet kan vara riskabla för sådana hundar som har tung kroppsbyggnad och korta ben.

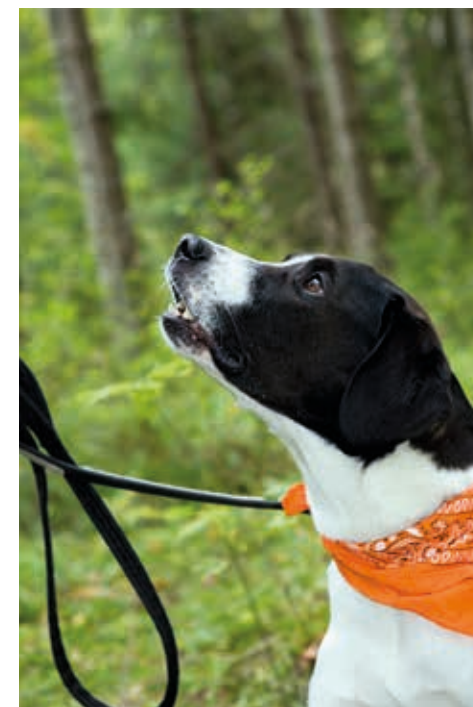
En bra mätare är hur entusiastisk hunden är av ifråga varande hobby. Det är dock inte hela sanningen. Även om hobbyn är trevlig för hunden kan hunden bli uppjagad för mycket om hunden inte hinner återhämta sig tillräckligt mellan varven. Då är hundens kropp jämt i ett litet stresstillstånd. Hunden kan även börja reagera på vardagliga saker eller ljud mera än normalt.

DET FINNS stora skillnader raser emellan på hur lätt hunden skäller. Om hunden jämt skäller utan att det finns någon egentlig orsak, då kan orsaken vara att hunden är underaktiverad. Hundar som lätt skäller reagerar nämligen också genom att skälla då de är uttråkade.

SKÄLLNING

Hundens skall härstammar från vargens korta varnings- eller informationsskall. Därför skäller hunden ofta vid sådana situationer som hunden upplever som misstänk samma eller skrämmande.

Då hunden skäller vid hundmöten beror det på att hunden upplever den andra hunden som ett möjligt hot. Hunden har kanske inte som valp fått umgås tillräckligt med vänliga hundar för att den skulle ha lärt sig att lita på främmande hundar. Hunden kan ha skrämmande upplevelser om den tidigare blivit anfallen av en annan hund. Att skälla vid hundmöten uppträffas ofta av att många hundar tycker det är

en fungerande lösning. I synnerhet om hunden själv är stor så märker den snabbt att genom att skälla väjer den andra hunden varvid den egna rädslan avtar. Mera om hur man lindrar rädslor finns på sidorna 32-33.

Vissa hundar lär sig skälla också för att få människans uppmärksamhet. Hunden kan sakna sällskap så mycket att till och med en negativ uppmärksamhet är bättre än ingen uppmärksamhet alls. Lösningen i sådana fall är att inte ge hunden någon uppmärksamhet alls då den skäller men i stället prata med och klappa hunden genast när den kommer för att hämta uppmärksamhet utan att skälla.

BAKOM aggressivitet döljer sig ofta rädsla. Då hunden är kopplad reagerar den starkare på det som orsakat rädslan än den reagerar på samma sak då den är lös. Rädslan ökar på grund av att hunden inte kan fly då den är kopplad.

RÄDSLOR

Hundens rädslor förblir ibland oupp-täckta av människan. Man kan tro att hunden "vill vara besvärlig" för att den inte vågar gå någonstans. Även styrkan av rädslan undervärderas ofta. Rädsla är en av grundkänslorna vilka är starka och på många sätt liknande hos människor och djur.

Att skälla på mötande hundar är ett av de vanligaste sätten på vilket hunden uttrycker rädsla. Liksom med alla andra skrämmande saker är den effektivaste lösningen även här att småningom vänja hunden vid det som är

skrämmande. Man går med hunden på ett kontrollerat sätt in i sådana situationer var hunden kan möta andra hundar på så långt avstånd att hunden inte skäller. Samtidigt belönas hunden då den inte skäller, till exempel med små godbitar. Småningom sker hundmöten närmare. Ägaren kan ställa sig mellan den främmande hunden och den egna hunden för att öka på säkerhetskänslan hos hunden.

För att lyckas skall hunden inte föras så nära den andra hunden att den blir rädd och börjar skälla. I stället skall man närma sig an-

HUNDENS svansviftning tolkas ibland fel. Det betyder inte alltid att hunden är glad. Hunden kan vifta på svansen också då den är nervös eller orolig. Hunden på bilden är på hundutställning och eftersom hunden är ovan så upplever den situationen som osäker.

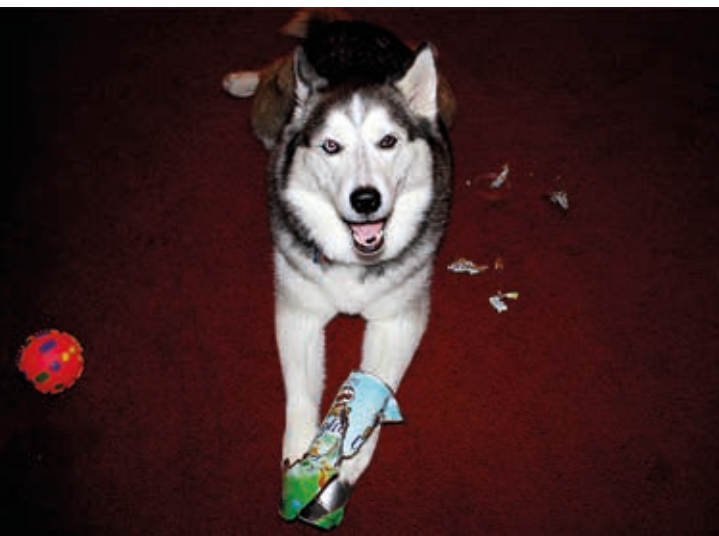

dra hundar stegvis under veckor och månader.

Samma sak gäller för att komma över andra rädslor. Då hunden får titta på det som förorsakar rädslan från ett tillräckligt långt avstånd och tillräckligt ofta börjar hunden småningom själva våga närma sig det utan rädsla.

Det allmänaste felet som människor gör, är att de tvingar hunden att möta det som den är rädd för. Många tror felaktigt att detta hjälper hunden att övervinna rädslan. I själva verket förstärker det rädslan ännu mera. Denna tro har

uppstått av det faktum, att då djur hamnar i en sådan situation som de inte kommer ut ur leder situationen förr eller senare till en reaktionsut-mattning. Då visar hunden inte mera sin rädsla genom att reagera utåt. Hundens hjärta slår fortfarande lika hårt och rädslan är allt starkare i hundens medvetande. Den verkliga lösningen till att skola bort hundens rädsla, är därför att småningom i små steg på ett tryggt avstånd vänja hunden vid föremålet för rädslan. Att endast ändra på den yttre reaktionen är ingen lösning.

DOFTEN AV föremålet inverkar på hur lockande det är att bita i det. Tomma matförpackningar som till exempel chisförpackningar är naturligtvis lockande. Om hunden inte är intresserad av tuggben kan man göra dem attraktivare genom att stryka någon god smak på ytan.

ATT BITA PÅ SAKER

Bitande är en del av hundens medfödda beteende. Valpar som undersöker sin värld tuggar på allt. Även vuxna hundar behöver saker att tugga på. Tuggandet har en lugnande effekt och höjer på sinnesstämningen.

Om hunden biter på saker då den är ensam hemma kan det bero på att hunden är uttråkad eller att hunden försöker lindra känslan av otrygghet. Hunden kan inte veta att ägaren fördrar hela saker. Hunden kan inte heller förstå att då ägaren kommer hem och är arg beror det på något som hunden gjort för tio minuter el-

ler flera timmar sedan. I hundens värld har det skett redan för jätte länge sedan. Om hunden, då ägaren kommer hem, försöker göra ägaren mindre arg genom att vifta på svansen med öronen bakåt så tror många att hunden skäms. I själva verket så märker hunden att ägaren är arg och försöker få ägaren att lugna ner sig – utan att hunden har en aning om varför ägaren är arg.

Som lösning på bitandet behöver hunden tillräckligt med tillåtna saker att bita på, som till exempel tuggben. Värdefulla saker skall man hålla utom räckhåll om det finns anledning att tro att hunden kan bita på dem.

MERA INFORMATION OM HUNDSKÖTSEL:

Omfattande information om hundars utfodring och hälsovård samt annan nyttig information till alla hundägare hittas på Finlands Kennelförbund på sidan kennelliitto.fi/sv/hundar

BÖCKER (PÅ FINSKA):

Tuire Kaimio: *Pennun kasvatus* (WSOY 2002) och *Koirien käyttäytyminen* (WSOY 2007). Grundliga informationspaket för att förstå hunden och hur styra beteendet.

Helena Telkänranta: *Millaista on olla eläin?* (SKS 2015). En översikt över vad forskningen idag vet om djurs intelligens, känsloliv och erfarenhetsvärld.

HJÄLP VID HUNDARS BETEENDEPROBLEM:

Om man vid problemsituationer vänder sig till en professionell hundskolare lönar det sig att använda sig av Suomen Eläintenkouluttajat rys godkända skolare. Det finns även hundskolare vars metoder innehåller våld och andra suspekta metoder vilka kan förvärra problemen. Listan på godkända djurskolare finns på sidan elaintenkouluttajat.com/kouluttajat

Eftersom dessa skolare är självständiga näringssidkare kan de inte ge gratis råd per telefon. Däremot ger dessa experter, mot betalning, praktiska skolningsråd.

Mera information om hundar och vad de behöver finns även på Koiratieto.fi (på finska)

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

SEY Finlands Djurskyddsföreningars förbund
tel. 0207 528 420, sey@sey.fi, sey.fi

